

Jubileumi emlékmű

Egy világváros évgyűrűi

Mintha csak egy pihe-
dő, szputnyikhordozó ra-
kéta lenne, úgy nyúlik
el a Százados úti művésze-
lepel egyik műteremháza
mögött a készülő buda-
pesti centenáriumi em-
lékmű tizenkét méteres
kolosszusa. A formája va-
lóban emlékeztet a ra-
kétára, de teljes joggal
sudár jegyenére vagy egy
hatalmas nyíló vörösréz
bimbóra is asszociálhat-
unk róla.

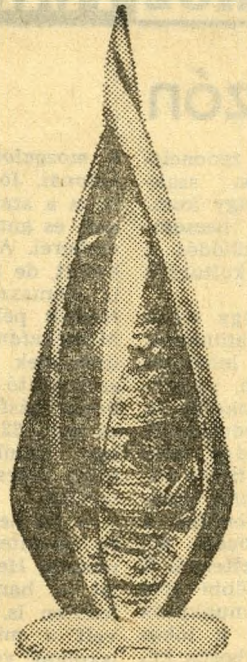
Kiss István szobrász-
művész segítőivel im-
máron harmadik hónapja
dolgozik megfeszített tem-
póval, hiszen a szokásos
szobrászi feladat mel-
lett most a kivitelezés is
az ő gondja, hogy szeptem-
ber 23-án az európai
fővárosok budapesti
értekezletének megnyitá-
sán a Pest—Buda és
Óbuda egyesülésének szá-
zadik évfordulóját kö-

idő, hanem a megoldás
módja miatt is.

Emlékszem, néhány év-
vel ezelőtt Kiss István
tanácsköztársasági emlék-
művének avatása után
egyik beszélgetésünkkor
merült fel talán először
ennek a plasztikai meg-
oldásnak a gondolata. A
művész akkor arról be-
szélt, hogy véleménye
szerint egy köztéri em-
lékmű legfontosabb fel-
adata az egyértelműség,
hogy világosan és meg-
győzően szimbolizálja azt
a gondolatot, eseményt,
aminek emlékére állítot-
ták. S hogy nem feltétle-
nül fontos a figurális
megoldás, nemcsak ez le-
het egyértelmű, hanem
talán még szerencsésebb-
ben fejezheti ki a gon-
dolatot egy áttételesen
elvonatkoztatott plasztikai
forma, mondjuk egy
egymásba fonódó, felfelé

szürrealisztikus kompozi-
cióvá összeálló disztízesé
értelmez még tisztábban
a városok egyesülését ki-
fejező alkotássá.

Különös, plasztikus „vá-
roskép” ez a végtelen
spirálban egymás feletti
gyűrűkben megjelenő bel-
ső dombormű együttes.
Tartalmilag a főváros
legutolsó száz esztendejé-
nek történetét fejezi ki,
szinte évgyűrűkre osztva
az első világháború meg-
próbáltatásait, a Tanács-
köztársaság hősi korszakát,
a Horthy-terrort
csendőrkardokkal és rend-
őri rohamsisakokkal, a
második világháború
pusztítását, majd a fel-
szabadulást s jelen éle-
tünket szimbolizálja. A
művész e plasztikai
együttes megfogalmazá-
sában eredeti tárgyi ele-
meket használ fel, ám
ezek a motívumok ket-

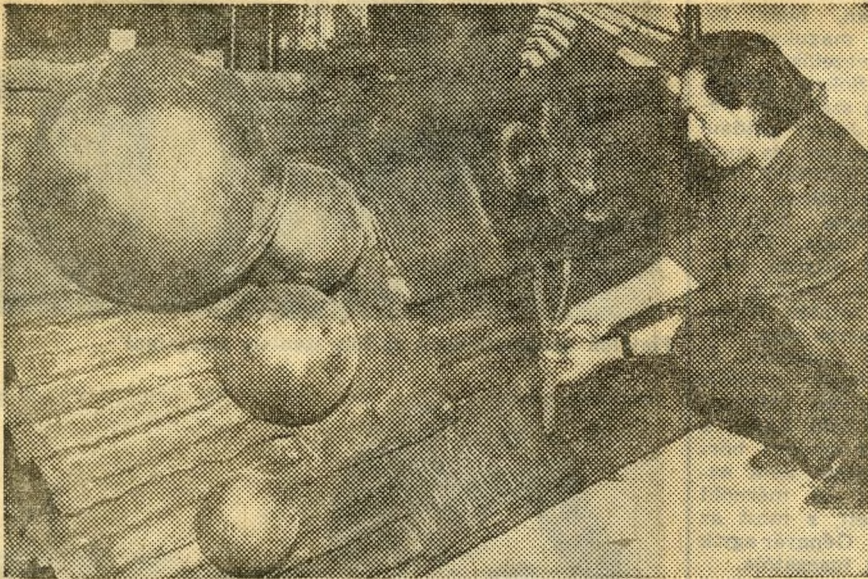
A jubileumi emlékmű makettje

pintható közelségbe ke-
rülnek majd az emlék-
művel.

— Nem félek ettől a
„testközelségtől”. Sőt, a
magam módján szeret-
ném is kiprovokálni. —
Olyan „előregyártott” fel-
iratokkal, amelyeket a
sziget padjain, fáiban is
olvasni lehet: „Szeretlek
Erzsike... Itt jártam
1972.” Biztos vagyok be-
ne, hogy idővel ezek a
feliratok szaporodni fog-
nak, hiszen a vörösréz-
lemeze minden különö-
sebb erőfeszítés nélkül le-
het bekarcolni ehhez
hasonló emlékeket. Ter-
mészetesen amennyire
lehetséges, szeretném irá-
nyítani ezt a fajta „szob-
borronglást” — jegyzi
meg Kiss István.

A szokatlan plasztikai
megoldás gondolatának
megszületéséhez magya-
rázatképpen régi közép-
kori városkép metszeteke-
re hívja fel figyelmemet,
amelyeken a városfal
gyűrűjében megelevened-
tek a városi élet jelene-
tei. Az emlékmű megal-
kotásának folyamata is
emlékeztet egy kicsit a
középkori szobrászi, épít-
tészti műhelyek munkájá-
ra. Az alkotóművész egy-
üttal a munkálatok veze-
tője, irányítója is, s mun-
ka közben is alakul, for-
málódik a mű. S úgy hi-
szem, ennek az alakulási,
gazdagodási folyamatnak
felavatása után sem sza-
kad vége, hiszen a pesti
emberek bizonyára élnek
is a művész által felkí-
nált lehetőséggel s to-
vább gazdagítják a város
múltját, jelenét szimbo-
lizáló szobrászi városké-
pet.

Rideg Gábor

Kiss István a dombormű egy készülő részletével

szöntő emlékművet a
Margitszigeten felavat-
hassák.

A szobor, vagy inkább
nevezzük térplasztikának,
egy bakon nyugszik s egy
ideiglenes tengely körül
forgatható. Nem utolsó-
sorban ennek a szellemes
technikai megoldásnak
köszönhető, hogy a korai
avatásra sor kerülhet.

— Ha hagyományos mó-
don akartuk volna elké-
szíteni s felállványoztuk
volna az építményt, talán
jövő ilyenkorra végez-
nénk csak a munkával —
magyarázza a művész, aki
az újkori magyar szob-
rászatban szinte páratlan
feladatra vállalkozott. —
Nemcsak a szűk határ-

tőrő spirál, egy szétnyíló
héjszerkezet. Nos, ez az
elképzelés, ez a gondolat
öltött most művesen meg-
fogalmazott testet.

Ebben az emlékműben
a megragadó térforma
mellett éppen művészete,
szobrászi, plasztikai „meg-
csináltsága” talán a leg-
nagyobb érték. A formát
vörösréz lemezekkel bo-
rítja a művész, s a szét-
nyíló, összefonódó héj-
szerkezet jelentésben a
Duna jobb partján és
bal partján épült váro-
sok egyesülését, összefo-
nódását is szimbolizálja.
Szobrászi és mégis ter-
mészeti forma, amelyet
belül a motívumok szin-
tén organikus burjánzó,
mégis valami különös

tős kötésben kelnek
élethez a kompozícióban.
Egyrészt művészünkben
tökéletesen megfelelnek a
tárgy tárgyszerűségének,
másrészt a plasztikai új-
jáalkotás, a felhasznált
anyag és eljárás törvény-
szerűségének.

Az emlékmű alsó gyű-
rűje másfél méteres át-
mászóú jász s felfelé bő-
vülő, majd kónuszosan
összeszűkülő teret zár be.
Méretei azt is lehetővé
teszik, hogy besétálva
belsejébe, „testközébe”,
mintegy különös kiállítás
„képeit” szemléljük meg
a nézők. S minden bi-
zonyon a pestiek fiziká-
lisan is birtokba veszik,
felnőttek és gyerekek,
öregék és fiatalok ta-